

לכבוד,
יו"ר ועדת השרים לענייני חקיקה, השרה איילת שקד
חברות וחברי ועדת השרים לענייני חקיקה

מכובדיי,

הנדון: הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון-עידוד הנגשה להשכלה גבוהה) התשע"ז-2017

הצעת החוק שבנדון עמדה על סדר היום של ועדת שרים לחקיקה ביום ראשון האחרון (26.11.17) והדיון בה נדחה בשבוע, ליום 3.12.17. הארגונים החתומים מטה מסתייגים בחריפות מהצעת החוק. אנו קוראות לחברי וחברות ועדת השרים לחקיקה לא לתת יד להגדלת הפערים בין המגזרים השונים בחברה הישראלית ולהעמקת האפליה נגד נשים ולהתנגד להצעת החוק.

באוניברסיטאות ובמכללות בישראל לומדים כיום דתיים וחילוניים, מזרחים ואשכנזים, מסורתיים וערבים, דרוזים, יוצאי אתיופיה ויוצאי בריה"מ לשעבר. זהו המרחב האזרחי החשוב ביותר לחברה הישראלית, אשר בו נפגשים כולם רגע לפני שהם הופכים להיות חלק משוק התעסוקה ומהכלכלה הישראלית. הצעת החוק המתירה הפרדה מגדרית באקדמיה תפגע קשות בכל אלה.

לא ניתן להפריז בחשיבות פרויקט שילוב החרדים והחרדיות בשוק התעסוקה. הכלכלה הישראלית משוועת לעוד ידיים ומוחות לעוד תעשיינים ותעשייניות, יזמים ויזמיות. אך, על פי כל פרמטר שנבדק עד כה – הפרדה מגדרית ומגזרית אינה הדרך לשילוב חרדים בהשכלה ובתעסוקה.

בשנים אלה, בהן החברה הישראלית עוברת שינויים ומשברי זהות אסור לנו להרוס מוסדות לאומיים שמחברים בין כל השבטים וגווי החברה. הפרדה מגדרית היא בהכרח גם הפרדה מגזרית.

האקדמיה הייתה מאז ומתמיד מוסד ששואף לשוויון, לפלורליזם ולחופש המחשבה, ככזה, יש לו גם חשיבות ביצירת שותפות בחברה הישראלית – שותפות חברתית, מחשבתית וכלכלית. פגיעה בשוויון בין המינים ובין המגזרים השונים חוטאת לאתוס האקדמי ולמטרה האמיתית של האקדמיה – להכשיר חוקרים וחוקרות, אזרחים עובדים ואזרחיות עובדות בשלל תחומי ידע ועניין.

הקושי של חרדים רבים להשתלב בחברה הישראלית ובשוק התעסוקה נובע מפערים בהשכלה, בהכנסה ובתפיסות התרבותיות. הפרדה מגדרית באקדמיה פועלת כדי להעמיק פערים אלה במקום לצמצמם. מחקרים מראים כי כבר היום יש אחוז נשירה גבוה במיוחד של גברים חרדים מהאקדמיה: **58% מהגברים החרדים שמנסים ללמוד לתואר אקדמי נושרים, בין אם מדובר במי שלמדו באמצעות מכינות ובין אם בכאלה שהתקבלו ישירות לתואר.** הפערים הגדולים לא מאפשרים להם לצלוח את לימודי התואר. הפתרון הוא לא הפרדה, אלא הנגשה אמיתית: מכינות ברמה גבוהה אשר יתנו מענה הוליסטי לכל הצרכים של המגזר על מנת להשתלב כראוי באקדמיה ובשוק התעסוקה, כפי שנעשה באוניברסיטה העברית – שם אחוזי הנשירה נמוכים בצורה משמעותית.

תכנית החומש לשילוב חרדים בהשכלה הגבוהה עולה למשלם המיסים מיליארד ₪. זה כסף שמושקע בעידוד תהליך של הפרדה וניכור, ולא בתהליך של יצירת שותפות והישגים לכלכלה ולחברה הישראלית.

הפגיעה הנרחבת בנשים בשל הפרדה מגדרית:

- מתרגלות ומרצות מודרות מכיתות הגברים. מוסד אקדמי שלחלק ניכר מתלמידיו מותר לא לשמוע נשים, על פי חוק – הוא מוסד שמפלה נשים בהגדרה.
- סטודנטיות חרדיות נאלצות לעמוד בסטנדרטים של צניעות המוכתבים גם באמצעות המוסדות להשכלה גבוהה עצמם. האוניברסיטאות והמכללות הופכות לחלק מהמערך שכופה על נשים צניעות ברמה מסוימת.
- אם הצעת החוק תעבור נתחיל לראות גם כנסים אקדמיים בהפרדה, ודרך של חוקרות, הקשה ממילא, תיחסם – לא תוכלנה להציג מחקרים לכלל הסטודנטים, לא תוכלנה להשתתף בכל הכנסים וכן הלאה.
- כבר היום אנחנו יודעים שישנם במכללות שמספקות תכניות בהפרדה "שטחים סטרייליים מנשים" – עצם היותו של מרחב כזה הוא בעייתי חוקתית, וכמובן שגם הלכה למעשה מהווה פגיעה בכלל הסטודנטיות הלומדות באותו מוסד.

- הפרדה מגדרית באקדמיה היום תביא בהכרח להפרדה מגדרית בשוק התעסוקה מחר. גברים חרדים שלא ראו אישה אחת בכל שנות הלימודים שלהם יראו בעבודה בהפרדה – בקשה לגיטימית. שוק העבודה כולו יהפוך מופרד ומפלה.

בשנת 2012 אישרה הועדה לתכנון ותקצוב של המועצה להשכלה גבוהה תכנית להנגשת ההשכלה הגבוהה למגזר החרדי. בטיטת עקרונות המדיניות של המועצה להשכלה גבוהה אשר התיירה את הקמת המסגרות הנפרדות צוין במפורש כי הפרדה מגדרית סותרת את עקרונות היסוד של שוויון וכבוד עליהם מושתתת שיטתנו המשפטית וכי הדבר חמור במיוחד כאשר הוא נעשה בין כותלי האקדמיה אשר אמורה לקדם ערכים של סובלנות ופלורליזם. הפיכת החריג לדרך המלך המותרת על פי החוק מסכנת את העיקרון לפיו **על המרחב ציבורי במדינה ליברלית לשקף את הערכים הכלליים המשותפים של חירות ושוויון ועליו להיות נגיש לכולם**.

הענקת תוקף חוקי לתופעה החמורה והמסוכנת של הדרת נשים והפרדה מגדרית, כמוצע, מעלה חשש שהשלב הבא יהיה הכשרת נורמות מפלות ומדירות גם במרחבים נוספים כגון שוק התעסוקה והמרחב הציבורי כולו. אם תתקבל ההצעה קיים חשש אמיתי כי התוצאה תהיה פגיעה קשה במרקם החיים ובשוויון בין המינים בישראל ודחיקת ההישגים בתחום זה עשרות שנים לאחור.

לאור האמור, אנו מסתייגים בחריפות מהצעת החוק שבנדון ומבקשות מכם ומכן להתנגד לה ולמנוע את קידומה.

בברכה,

שדולת הנשים בישראל

מרכז רקמן לקידום מעמד האישה, אוניברסיטת בר אילן

ויצ"ו

המרכז הרפורמי לדת ומדינה

קולך – פורום נשים דתיות

איתך-מעכי משפטניות למען צדק חברתי

האגודה לזכויות האזרח בישראל

ישראל חופשית